

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟΥ Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΔΟΥ

29

München, Steinheilstr. 1 | II. 22 IV 08

Ἀγαπητὲ Κόρτε !

Διόρθωσα τὸ σημείωμα πού μοῦ ἔστειλες καὶ ξανακυριόποιοντάς το πάλι τὸ στέλνω σὸ Νουμά. Ἐκοψα ἀπ' αὐτὸ ὅλες τὶς προσωπικὲς χτυπιές πού κάνεις τοῦ Σ. πῶς εἶναι τεμπέλης κλπ. γιατί δὲν ἔχουν κανένα λόγο, παρὰ ἐλαττώνουν μόνο τὴ δύναμη τοῦ δίκιου καὶ τῆς εὐκαιρίας πού διαπνέει τὸλο ἔργον. Ἐπίσης ἀπὸ λόγο τακτικῆς δὲν ἔπρεπε νὰ αναφερθῇ πῶς εἶναι ἑλληνοφρονες κουτσόβλαχος γιατί οἱ Ἕλληνες τοὺς κουτσοβλάχους τοὺς θεωροῦν γνήσιους Ἕλληνες. Ἐπίσης ἔκοψα τὸ ὅτι ἐγὼ σοῦ τᾶβγαλα σὸ φόρο. — α.) γιατί ἐγὼ ἐρώτησα γι' αὐτὰ ἀφοῦ οὐ πρῶτος μοῦ ἔγραψες πῶς ὁ Σ. σοῦ ἔκρινε ραδιογραφία καὶ β.) γιατί δὲν εἶμαι βέβαιος ἂν ὁ κ. Κουγέας τὸ θέλει ν' ἀναφερθῇ στὴν ὑπόθεσι τὸνομά του καὶ γιὰ νὰ τὸ ἀναφέρω στὴν ἀνάγκη, πρέπει νὰ τὸν ρωτήσω πρῶτα

Μάρτυρας δέχομαι νὰ μῶ, μὰ οὐ περιστάσι ξεμ-προσιδίσματος δὲ θάναφ' ἐν μόνῳ ὅ,τι μπορῶ καὶ νὰ ποδεῖξω. Ἀλλ' ὡς ἐκτίθεμαι καὶ βγαίνω ψεύτης καὶ ζημιώνω αὐτὸ τὸ ζήτημα ἀπὸ τὸ ὅποιο δὲ θάβῃ τίποτε γιατί κανεὶς δὲ θὰ μᾶς πιστέψῃ. Εἶναι ὁ πατριωτισμός, πού καὶ οὐ τὸν ἔχῃ καὶ δὲ μπορεῖς νὰ τὸ νιώσῃς πῶς σιτὺς Ἕλληνες ἀπὸ ἱστορικὸν λόγον παίρνει τόση στενοκέφαλη μορφή. Ὅχι μόνον ὁ Weigand εἶναι στὴ συνείδησι *κάθε ρωμοῦ* ὡς ἐχθρὸς τοῦ ἑλληνισμοῦ μὰ καὶ σὺ ἀκόμα. Πόσο τυφλόνει αὐτὴ ἡ μανία τῶν ρωμῶν, πού θέλουν νὰ πιστεῦν ὅλος ὁ κόσμος τὴν ἱστορίαν, ὅπως τὰ θέλουν αὐτοὶ γιὰ τὰ φακίρικὰ τοὺς ὄνειρα, ἔχω σωρὸ παραδείγματα ἀπ' τοὺς πῶ φωτισμένους κύκλους. Μία φορὰ λ. χ. πρὸ 4—5 χρόνων εἶχε ρθῇ ὁ μακαρίτης Τρουμπετσκού στὴν Ἑλλάδα ἐπικεφαλῆς τῶν φοιτητῶν τῆς Μύσχας. Οἱ Ἕλληνες νόμισαν πῶς ἔρχονται ὡς κατὰσκοποι τῆς Παναλαβιστικῆς ἐταιρίας κ' ἤθελαν νὰ τοὺς δείξουν τὴν ἀποδοκιμασίαν τοὺς, ῥτάνοντας ὡς τὸ κλείσιμο τῶν μαγαζιῶν. Ὁ Νιρβάνας, πού γνῶρισε τὸν Τρουμπετσκού, μᾶς βεβαίωσε σπῆτι μου μὴ μέρα πῶς ὁ τελευταῖος δὲν ἤξερε ἂν πῶς ὑπάρχει Παναλαβιστικὴ ἐταιρία. Κι ὁ *Καρκαβίτσας* ἀναψε ἀπὸ θυμὸ πῶς ὁ Νιρβάνας ἔχαψε τὸ ψέμμα τοῦ Τρουμπετσκού ! Καὶ τελευταῖα σὸ Βερολῖνον μοῦ διηγῆθηκε ὁ Κωνσταντίνιδης, πού ἦταν μὲ τοὺς ρώσους φοιτητάς, ὅλο τὸ ἐπεισόδιον καὶ μ' ἐβεβαίωσε πῶς

πράγματι δὲν τῷξερε ὁ Τρουμπετσκού. Καὶ στὴν ὑπόθεσι τὴ δική σου εἶμαι βέβαιος πῶς κανέναν δὲν θὰ πείσῃ πῶς ὁ Weigand δὲν εἶναι ἐχθρὸς τοῦ ἑλληνισμοῦ, κι αὐτὸν τὸν ἴδιον Καρκαβίτσα.

Προχτὲς ἦρθε σκῆτι μου ἕνας γνωστός μου Ἕλληνας κ' ἔφερε μαζί του ἕναν ἄλλον ἀγνωστὸν μου, πού σπουδάζει ἐδῶ φιλοσοφίαν. Τὸν ρώτησα ἂν ἀκούει μαθήματα στὸν Κρουμπάχερ καὶ ἀμείσως ἀνέψε κ' ἄρχισε τὸ κατηγορητήριόν του. Καὶ συνεχίζοντας αὐτὸ εἶπε πῶς οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ θέλουν νὰ βάλουν πόδι καὶ στὴ Λειψία. Νὰ διορισθῇ στὴ σεμινάρι τοῦ γελίου Weigand ἕνας βλακέντιος, ξυλοσκῆστις, καλιάνθρωπος κλπ. γιὰ τὴν ἑλληνικὴ γλώσσα. Τὸν ρώτησα πῶς λέγει αὐτὸς δὲν ἤξερε. Τοῦ εἶπα. — Μήπως λέγεται Dieterich ; — Ναι, μοῦ ἀπαντᾷ, αὐτὸς ὁ βλάξ. — Τὸν γνωρίζεται ποὺς εἶναι ; — Ὅχι μὰ ἀκουσα στὴ Λειψία γι' αὐτὸν καὶ διῶβασα ἕνα ἄρθρον τοῦ πού θέλει νὰ μᾶς ἀποδείξῃ πῶς ἡ φυλή μας δὲν ἀξίζει τίποτε ἐκτὸς μονάχα ἀπ' τὰ νησιὰ πού ἀναμύχθηκε μ' ἰταλικὸ αἷμα κλπ. Νόμισα πῶς εἶχα νὰ κάμω μ' ἄνθρωπο καὶ προσπάθησα νὰ τοῦ μιλήσω μὲ τὴ λογικὴ, μὰ ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ ξεχάσω κ' ἐγὼ πῶς ἦταν ἐπιτέλους σπῆτι μου καὶ πῶς ἔπρεπε νὰ τὸν σεβαστῶ ὡς ξένον. Τὶ ἀκουσα ἀπ' τὸ στόμα του καταλαβαίνεις ἂν σοῦ πῶ πῶς εἶναι πατριώτης τοῦ Χατζιδάκη καὶ δάσκαλος καθαρευουσιάνος. Σοῦ σημειῶνω τὰ ἐξῆς μονάχα χαρακτηριστικά : Εἶτε εἶναι καθαρὸ τὸ αἷμα μας ἢ ὄχι, οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν ἔχουν δικαίωμα νὰ τὸ ξετάσουν. Ὁφείλουν νὰ μᾶς δόσουν τὰ μέρη ὅπου μιλεῖται ἡ ἑλλ. γλώσσα ἀπὸ ἐγγνωμοσύνη γιατί τοὺς δόσαμε τὰ ὄψα. Χωρὶς ἐμᾶς δὲ θὰ ὑπῆρχε Γερμανία, γιατί τὴ Γερμανίαν τὴν ἔκαμε μεγάλη τὸ σχολεῖο ! Τὸ τελευταῖον αὐτὸ δὲν τῷμαθε στὴν Ἑλλάδα βέβαια. Αὐτὸ εἶναι δικὸ σας φροῦτο, πατριώτες Γερμανοί. Τὸν πατριωτισμὸ θέλεις καὶ σὺ νὰ διδάξῃς στοὺς Ἕλληνες, διὰν σκέπτεσαι νὰ μεταφράσῃς τὸ ἄρθρον κάποιου δασκάλου πατριώτη σου γιὰ τὸν κοσμοπολιτισμὸ καὶ τὴν καταδίκη του. Ὁ δικὸς σας πατριωτισμός, ὃ ὀλετήρες τοῦ πολιτισμοῦ γερμανοῦ ἢ γάλλου πατριώτες, μεταφερόμενος στὴ ρωμοσύνη δὲν μπορεῖ νὰ πάρῃ ἄλλο χαρακτηριστὴ παρὰ ἐκεῖνον πού τοῦ ἐπιβάλλει ἡ ἱστορικὴ παράδοσι. Ξαφνίξου, μὰ ἐγὼ γελῶ μὲ τὴν ἀπλοϊκότητά σας νὰ ξαφνίξετε ἀπὸ τὴ στενοκέφαλιὰ τοῦ ρωμῆκου πατριωτισμοῦ. Τὸ φαινόμενο εἶν' ἀπαράλλαχτον διὰν ἀκούει κανεὶς ἀπὸ γερμανοὺς ἀστῆς ἀναπτυγμένους πῶς ὁ γαλλικὸς πολιτισμὸς εἶναι κατωτερός ἀπὸ τὸ γερμανικόν. Καὶ σὺ θέλεις νὰ πολεμήσῃς τοὺς Ἕλληνας ἀστῆς μὲ γερμανικὰ ἀστῆς μέσα. Δὲ θέλεις νὰ φανταστῇς πῶς αὐτὴ ὅλη ἡ ἀντίληψις τοῦ *ἐθνικοῦ*, πού τὴ βλέπεις τώρα σαρκωμένη ἐναντίον σου καὶ τῆς ἐπιστήμης, εἶναι ἀνάλογη τυπικὴ ἔκφρασι τῆς ἀστικῆς ἰδεολογίας στὴν Ἑλλάδα, μὲ τὴν ὅποια οἱ *Πάτριες* ἐκμεταλλεύονται τὸ ὑπνώτισμα τοῦ πληθους καὶ

κάνουν τις δουλίτσες τους. Τὸ ξέρω, δὲ μπορείς, δὲ θέλεις νὰ τὸ νιώσης. Φαντάζεσαι καὶ σὺ πὼς μπορεί νὰ γένῃ ἡ μέλλουσα Ἑλλάδα μὲ τὸ φῶτισμα τῶν ἐκλεκτῶν, τῶν ἀστῶν δηλ. Σύρσε, παρακαλῶ, νὰ μοῦ φωτίσης τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοὺς πὼς ὁ Weigand δὲν εἶναι *μισθιο ὄργανο* τῆς Ρουμανίας ἐναντίον τοῦ ἑλληνισμοῦ ἢ ὅτι σὺ εἶσαι φιλέλληνας, ἀφοῦ τὸ *ρωμιόφιλος*, πὺν εἶπες ὅτι εἶσαι, ἀντιστρατεύεται στὰ δίκια τῶν ἀστῶν, στὰ ἔθνικὰ τοὺς ὄνειρα ! Ἄν τὸ κατορθώσης αὐτὸ θὰ μὲ κάμῃς κ' ἐμένα ὁπαδὸ σου.

Γκραβαριτισμός δὲν εἶναι ἔθιμο, μὰ σημαίνει *ζητιανιά, ἐπαιτεία*. Τὸ σωστὸ θὰ ἦταν Κραβαριτισμός, ἀπὸ τὸ Κράβαρα, Κραβαρίτης. Ἀπὸ τὰ Κράβαρα βγαίνουν οἱ πιδ πολλοὶ ζητιάνοι. Δὲν ἔχεις τὸ ζητιάνο τοῦ Καρκαβίτσα ; Δὲ διάβασες τὰ *Κράβαρά* του ;

Μὲ πολλοὺς χαίρετισμοὺς σιτὴ μητέρα σου καὶ σ' ἐσὲ ἀπ' ὅλους μας.

Σὲ φιλῶ ἀδελφικὰ
Κώστας

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Ὁ ποιητὴς Σ. Σκίπης τύπωσε τὸν εἰκοστὸ τρίτο τόμο τοῦ πολύχρονου ποιητικοῦ καὶ φιλολογικοῦ του ἔργου μὲ τὸν τίτλο «Αἰολικὴ Ἄρπα». Τὴν ποιητικὴν αὐτὴ συλλογὴ στολίζει ἓνα πορτραῖτο τοῦ ποιητῆ κ' ἓνα κολακευτικὸ καὶ κριτικώτατο γράμμα τοῦ Ἀνατόλ Φράνς. Τὰ καινούρια τοῦτα ποιήματα τοῦ Σκίπης, γραμμένα μὲ τὴν τεχνοτροπία τοῦ Μορεάς, ἔχουν ἐξιόλογο λυρισμὸ καὶ πλούσια φαντασία.

Πύργοι πολλοὶ κ' ἐξωτικοὶ μὲ τοὺς περιζωσμένους τοὺς κήπους σας, ἀπ' τὰ θολὰ καὶ μαῦρα κυπαρίσια, πέρα σὲ χῶρες τοῦ Βορρᾶ σὰς εἶδα ὀχνολουμένους ἀπ' τὸ φεγγάρι κ' ἡ σιγὴ σὰς σκέπαζε περίσσια.

Ὡστόσο τὰ κατώφλια σας τὰ χρύσι, τὰ μεγάλα, νὰ τὰ διαβῶ ἔξέ μ' ἐσπρωξε βαθὺν αἵσθησι κανένα, μόνο ἡ σκιά μου ἀνέβηκε ὡς τὴν πλατιά σας σκάλα κ' εἶχα πρὸς τὴν ἀτατολὴ τὸ πρόσωπο στραμένα.

Καὶ σεῖς τραγούδια μακρινά, τι ἂν μὲ τὰ θέληγτρα σας τὰ ξένα μὲ μαγέψατε γιὰ λίγην ὥρα τάχα ; Ἐπῆρα ἀπ' τὴν ὀμιλικὴ καὶ σκοτεινὴ ὁμορφιά σας ὅ,τι ὁ ξανθὸς Ἀπόλλωνας μοῦ ἐπέτρεψε μονάχα.

Ὁ κ. Δημήτριος Ἀστεριώτης (Philéas Lebesgue) μιλῶντας στὸ *Mercur de France* γιὰ τὴ νεοελληνικὴ φιλολογία, λέει καὶ τὰκόλουθα !

Ἀπὸ τὸ Σικάγο μᾶς ἤρθε τὸ *Ἑγχειρίδιο τοῦ σοσιαλισμοῦ* πὺν τῶνουμε ἀναφέρει ἄλλοτε καὶ πὺν ἀργότερα θὰ τὸ ἀναλύσουμε. Σήμερα ἂς τὸ σημειώσουμε μονάχα σὰ σύμπτωμα ἑνὸς ρεύματος ἰδεῶν πὺν εἶναι προορισμένο νὰ νικῇ στὶς σημερινὰς κατεύθυνσεις τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἢ νὰ δυναμώσῃ κάποιες τάσεις πὺν ἔχουν ἀπὸ καιρὸ γεννηθεῖ κ' ἔχουν

λαμπρυνθεῖ μάλιστα ἀπὸ πρόσωπα σὰν τὸ μακαρίτη Κώστα Χατζόπουλο καὶ ἀπὸ ἔργα σὰν τὸ τελευταῖο δράμα ὁ *Λυτρωμός* τοῦ κ. Δ. Π. Ταγκόπουλου, μῶλο πὺν μὲς στοὺς φλογεροὺς διαλόγους του ὁ δραματογράφος μένει πολὺ πίσω ἀπὸ τὸν πολεμιστὴ ...

... Θάποροῦσαν οἱ ἀναγνώστες μου ἂν τοὺς βεβαίωνα πὼς αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἐπικρατεῖ γαλήνη σὰ νεοελληνικὰ γράμματα. Ἀντὶς γιὰ παιᾶνες ἐμπνευσμένους ἀπὸ πατριωτικὸ ἐνθουσιασμό, ἔχουμε τοὺς λυρικοὺς στοχασμοὺς κάποιων πὺν ξετάζοντας τὰ κοινωνικὰ προβλήματα παίρνουν τὴ λύση τους γιὰ ζήτημα συνειδήσεως. Ὁ *Νουμάς* τὰ *Γράμματα* καὶ ἄλλα κάποια περιοδικὰ μὲ προχωρημένη ἰδεολογία ἔχουν συντελέσει πολὺ σὲ νὰ στρέψουν τὰ πνεύματα πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση. Ὁ *Νουμάς*, ἔχει προετοιμάσει τὴ φήμη ποιητῶν σὰν τὸ Ρήγα Γκόλφη, τὸ φλογερὸ ποιητὴ τῶν *Ὑμνων*, καὶ τὸν Κ. Καρθαῖο πὺν τελευταῖα δημοσίεψε τὰ *τραγούδια τοῦ νησιοῦ μου καὶ τὶς Κηφισιώτικες μελωδίες*. Ὁ *ἱμπεριαλισμός, ἡ καινούργια πίστις, τὸ ψῶμι τῆς πίκρας* εἶναι τραγούδια ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὸ ἀκράτητο πάθος γιὰ τὴ λευτεριά καὶ τὴ δικαιοσύνη. Μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ συγκρίνουμε τὸ Ρήγα Γκόλφη μὲ τὸ Μαρσέλ Μαρτινέ. Ὅσο γιὰ μᾶς, κρατοῦμε τὴν προτίμησίν μας γιὰ τὰ κομμάτια σὲν τοὺς *σκλάβους τῆς γῆς*, τὸ *ἔγαλμα* κτλ. καὶ ἂν ἡ γεμάτη πίκρα συντομία τοῦ κ. Καρθαίου σὲ κομμάτια, σὰν τὴν *Ἐκστρατεία* ἢ τὰ *κοράκια*, δὲν μπορεί νὰ μᾶς ἀφήσῃ ἀναισθητοὺς, μὰ ὁ αἰλὸς καὶ τραγικὸς ἀνθρώπινος πόνος πὺν ἐκφράζεται — καὶ ἂς εἶναι κάποτε καὶ μὲ κάποιαν ἀδεξιότητα — ἀπὸ τὸν κ. Κυριαζῆ μέσα στὶς *Στιγμὲς πὺν ζῶ* τραβᾷ τὴν πιδ αὐθόρμητη συμπάθειά μας...